
Kartoteki - opracowania w Instytucie Badań Literackich (materiały nie opublikowane).

Biuletyn Polonistyczny 8/24, 34-41

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

8. KARTOTEKI - OPRACOWANIA W INSTYTUCIE BADAŃ LITERACKICH

(materiały nie opublikowane)

A. Kartoteka literariów średniowiecznych

Prowadzona od roku 1960 pod kierunkiem dr. J. Woronczaka rejestracja rękopisów średniowiecznych w bibliotekach polskich dała w rezultacie kartotekę, w której opracowano 2411 rękopisów zawierających 12.050 opisów. Zebrany materiał w odniesieniu do zbiorów państwowych nie objętych wystarczającymi drukowanymi katalogami jest prawie kompletny. Ilość uzupełnień, która powinna być wykonana w roku 1966, nie powinna przekroczyć 200 rękopisów.

Opracowania utworów stanowią trzy kartoteki, z których jedna ma układ incypitowy, druga - autorski i trzecia - tematyczny. Pełne opracowanie kart utworów objęło ok. 5.000 jednostek.

Jednocześnie powstają następujące kartoteki indeksowe:

- a) chronologiczna
- b) językowa
- c) skryptorów
- d) dotycząca krajów powstania rękopisów
- e) proveniencyjna
- f) rękopisów z notacją muzyczną
- g) rękopisów zdobionych
- h) rękopisów z mikrofilmowanych przez instytucje państwowe.

Zamknięcie kartotek indeksowych nastąpi z końcem 1966 roku. Jednocześnie powstała fototeka, zawierająca mikrofilmy i powiększenia wybranych stron mikrofilmów, przede wszystkim pod kątem widzenia rękopisów o znanej dotacji i o znanym skryptomium.

B. Kartoteki z piśmiennictwa staropolskiego

W Pracowni Bibliografii i Dokumentacji Piśmiennictwa Staropolskiego pod kierunkiem prof. dr. A. Gryczowej rozwijają się

dwa kierunki prac: bibliograficzny i księgoznawczy. Stanowią one dla okresu staropolskiego nierozdzieloną całość.

a) Kartoteka druków staropolskich

Jednym z pierwszych zadań Pracowni było opracowanie kartoteki "Bibliografii Polskiej" w układzie rzeczowym, przedstawiającej poszczególne dziedziny piśmiennictwa, rozwijającego się w Polsce od powstania książki drukowanej do końca XVIII wieku.

Z jednej strony uszeregowano piśmiennictwo wedle dziedzin (zagadnień): filozofia, prawo, literatura piękna, historia, z drugiej zaś panegiryki, druki prawno - państwowe itd. Wyodrębniono w ten sposób 14 zasadniczych grup:

I Filozofia	VIII Matematyka
II Historia, geografia,	IX Filologia
III Polityka	X Literatura piękna
IV Prawo	XI Sztuka
V Druki prawno-państwowe	XII Panegiryki
VI Religia, teologia	XIII Dysertacje
VII Medycyna, przyroda	XIV Druki hebrajskie.

Te główne grupy rozpadają się na szereg poszczególnych mniejszych zespołów piśmienniczych.

Obok tego usystematyzowania treściowo-formalnego kartoteka została podzielona na dwa zespoły chronologiczne:

- aa) wiek XV i XVI;
- bb) wiek XVII-XVIII.

Kartoteka Bibliografii Polskiej zawiera ca 90.000 kart. Kartoteka nie tylko ułatwia przygotowanie podstawowych informacji dla rozmaitych kwerend z zakresu piśmiennictwa staropolskiego, ale stała się punktem wyjścia dla bibliografii specjalnych, opracowywanych w ramach planowanych zadań Pracowni jak niżej.

b) Kartoteka bibliografii osobowej Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wydana drukiem, lecz uzupełniana na bieżąco. Liczy ca 4.500 opisów.

c) Kartoteka bibliografii dramatu staropolskiego

Tom pierwszy już wydany (1965), następne w opracowaniu. Kartoteka liczy ca 8.000 opisów.

d) Kartoteka drukarzy dawnej Polski

W oparciu o kartotekę "Bibliografii Polskiej" mogły się rozwijać badania księgoznawcze. Dzięki niej bowiem opracowano indeks drukarzy polskich od XV do końca XVIII wieku, który uzupełniony jest na bieżąco, oraz przystąpiono do realizacji wydawnictwa "Drukarze dawnej Polski od XV do końca XVIII w.". Ukazały się drukiem tomy czwarty, piąty, szósty. Trzeci w opracowaniu.

Kartoteka drukarzy liczy ca 60.000 kart.

e) Kartoteka do dziejów książki i bibliotek

Kolejnym tematem podjętym przez Pracownię są dzieje recepcji dawnej książki: czytelnictwo, biblioteki. Tu prace mają charakter wstępny. Zostały założone kartoteki:

- a) rejestrujące księgozbiory osób i instytucji od XVI do końca XVIII w.
- b) literatury przedmiotu.

Kartoteka liczy ca 6.000 opisów.

Wszystkie wymienione kartoteki dostępne są publicznie.

C. Kartoteka rękopiśmiennych literariów staropolskich

Rejestrację rękopiśmiennych literariów staropolskich okresu ok. 1550-1750 r. prowadzi zespół pod kierunkiem mgr Ireny Madeyskiej. Założeniem kartoteki jest zgromadzenie w jednym rejestrze wszystkich rękopiśmiennych zabytków literackich i paraliterackich, jakie znajdują się w zbiorach polskich (bibliotekach, archiwach itd.). Rejestr w zakresie druków spełnia bibliografia Korbuta. Praca ta jest dopiero zapoczątkowana. Wypracowana została metoda rejestracji, wiodąca do wytworzenia dwóch ciągów kartotekowych.

- 1) Kartoteka informująca, które kodeksy rękopiśmienne i w jakich bibliotekach zostały już przejrzone (układ według bibliotek);
- 2) Kartoteka - właściwy rejestr utworów, jakie znajdują się w przejrzanych już kodeksach (układ według incipitów).

Korzystanie z rejestru umożliwi indeks, rozszerzany w miarę napływu materiału. Opracowanych utworów jest już ok. 4.000.

D. Kartoteki zawartości czasopism XIX i XX w.

Kartoteka literackiej zawartości czasopism Pracowni Dokumentacji Naukowej Literatury XIX w. posiada następujące zespoły kartotek:

- a) Kartoteka utworów XIX i XX w. (do 1939 r.) obejmująca ok. 7.600 nazwisk autorskich; zawiera 281 szuflad, łączna liczba opisów bibliograficznych ok. 700.000 sztuk.
- b) Kartoteka autorów XVI-XVIII w. mieści się w 10 szufladach - łącznie ok. 25.000 opisów.
- c) Kartoteka dotycząca literatury obcej w Polsce - obejmuje 17 szuflad, ok. 42.500 kart bibliograficznych.
- d) Kartoteka haseł rzeczowych i pozycji anonimowych - ok. 25.000 opisów.
- e) Kartoteka pseudonimów i kryptonimów - ok. 12.500 kart.
- f) Kartoteka tzw. "autorów mało znanych" - ok. 40.000 opisów.

Kartoteki Pracowni powstały jako rezultat bibliograficznego opracowania literackiej zawartości (teksty i opracowania) czasopism polskich i obcych, pism zbiorowych, almanachów, ksiąg pamiątkowych. Wydania książkowe autorów polskich zostały wydobyte z rozmaitych kompendiów, m.in. Bibliografii Estreicherza Przewodnika Bibliograficznego, Urzędowego Wykazu Druków. W kartotece znajdują się materiały opracowane na podstawie ponad 2.000 tytułów czasopism (w tym pisma codzienne, tygodniki, miesięczniki, kwartalniki, roczniki), co stanowi ponad 6000 roczników pism. Materiały pracowni są udostępniane do celów naukowych. Służą pracownikom Instytutu oraz pracownikom naukowym wszystkich polskich uczelni, redakcji, wydawnictw. Kartoteka czynna jest codziennie i obsługiwana przez personel Pracowni.

W ciągu każdego roku liczba korzystających z materiałów bibliograficznych przekracza 700 osób. Pracownia ponadto udziela licznych odpowiedzi na kwerendy pisemne.

E. Kartoteka w zakresie badań folkloru

a) Kartoteka bibliografii pieśni ludowych

W skład kartoteki wchodzi pozycje zawierające materiały pieśnioznawcze i teksty ludowe, od najwcześniejszych wydań po edycje z r. 1939. Obok druków zwartych uwzględnione są większe prace zaczerpnięte z czasopism.

Kartoteka obejmuje 1616 opisów adnotowanych, zestawionych alfabetycznie.

b) Kartoteka incipitów pieśniowych

Kartoteka zawiera warianty pieśni ludowych od początków w. XIX po rok 1939, rozpisane ze źródeł drukowanych, podanych w kartotece bibliograficznej. Karty wariantów pieśniowych, ułożone w porządku incipitowym i połączone odsyłaczami, sięgają liczby ok. 55.000 opisów.

c) Kartoteka bajkowa

Kartoteka zawiera 120 wariantów bajkowych, rozpisanych ze źródeł drukowanych i rękopiśmiennych. Stanowią one uzupełnienie drukowanego katalogu "Polska bajka ludowa w układzie systematycznym" J. Krzyżanowskiego.

Materiały powyższe dostępne są publicznie, rocznie korzysta z nich ok. 100 osób.

F. Kartoteka strofiki

Kartoteka strofiki zawiera rejestrację form stroficznych następujących autorów:

Pieśni miłosne Anonima, Adama Asnyka, Zespołu form liryki mieszczańskiej, Konstancji Beniśławskiej, Berwińskiego, Bielawskiego, Biernata z Lublina, zespołu tekstów zawartych w wydaniu Bobrowskiego, Bogusławskiego, Brodzińskiego, Broniewskiego, Czeczota, Dachnowskiego, Dmochowskiego, Družbackiej, Godebskiego, Grabowieckiego, Grochowskiego, Jasińskiego, Karpińskiego, Kasprowicza, Książna, Kochanowskiego, Konopnickiej, Krasickiego, Krasieńskiego, Koźmiana, Lechonia, Lenartowicza, Leśmiana, Malczewskiego, Miaskowskiego, Mickiewicza, Mi-

randoli, tekstów poetyckich zawartych w Monitorze, A.Morsztyna, Z.Morsztyna, Naruszewicza, Niemcewicza, Norwida, Oppmana, Ostrowskiej, Petrycego, Pola, Pułłowskiego, Rydla, Rzewuskiego, Seklucjana, Słowackiego, Smolika, Staffa, Syrokomli, Szarzyńskiego, Szymanowskiego, Tetmajera, Trembeckiego, Tuwima, Twardowskiego, Węgierskiego, Wężyka, tekstów poetyckich zawartych w Zabawach Przyjemnych i Pożytecznych, Zabłockiego, Zaleskiego, Zimorowica.

Ogółem kartoteka liczy ponad 40.000 kart.

.G. Kartoteka wypowiedzi o języku, stylu i poetyce od połowy XVIII wieku do 1830 roku

Kartoteka wypowiedzi o języku i stylu, a także o poetyce w zakresie uwidocznionym w tytule posiada zarówno hasła autorskie jak rzeczowe i jest oparta o ekscerpcję materiałów czasopiśmienniczych oraz o druki zwarte. Kartoteka nie jest w tym zakresie kompletna.

Nadto dla potrzeb edycji istnieją 2 zespoły kartotek.

a) Kartoteki Słownika polszczyzny XVI wieku

Kartoteki Słownika XVI wieku są oparte o kompletną ekscerpcję 300 tytułów rękopisów i druków, pochodzących z okresu od 1500 do 1600 roku. Kartoteka zawiera ok. 12.000.000 fiszek. Jej układ w materiale objętym aktualnie redakcją (od A do F) jest alfabetyczny, pozostała część materiału ma układ według utworów.

Słownik XVI-wieczny posiada kartotekę złożoną z ok. 50.000 kart, zawierającą indeks zbiorczy Słownika. Każda karta poświęcona jednemu hasłu pozwala sprawdzić, gdzie i jak często dane hasło występuje.

W miarę redagowania materiału powstaje kartoteka Słownika frekwencyjnego XVI wieku, zawierająca m.in. podział materiału na teksty wierszowane i niewierszowane.

b) Kartoteki Słownika poezji i prozy A.Mickiewicza

Kartoteki Słownika poezji i prozy Mickiewicza zawierają materiał kompletnej ekscerpcji druków i rękopisów Mic-

kiewiczza, zarówno poetyckich jak prozaicznych (w tym także listy, notatki prywatne itd.) z uwzględnieniem wariantów z rękopisów i wydań za życia poety.

H. Kartoteki bibliograficzne czasopism XIX i XX w.

1. Akcja Literacka, Warszawa 1935. Oprac. Jadwiga Czachowska.
2. Albo - albo. Dwutygodnik.Literacki, Kraków 1937 - 1938. Oprac. Jerzy Kądziała.
3. Dwutygodnik Ilustrowany, Poznań 1934. Oprac. Roman Loth.
4. Dziennik Popularny, Warszawa 1936 - 1937.
5. Lewar, Warszawa 1933-1936. Oprac. Jerzy Kądziała.
6. Lewy Tor, Warszawa 1935-1936. Oprac. Jerzy Kądziała.
7. Łamy oraz Nowe Łamy, Warszawa 1935-1936.Oprac.Roman Loth.
8. Nowa Kronika, Lwów,1931-1932.
9. Nowe Widnokreśli, Lwów - Kujbyszew - Moskwa 1941-1946. Oprac. Jadwiga Czachowska.
10. Ze Świata, Bydgoszcz 1932. Oprac. Roman Loth.
11. Dźwignia oraz Miesięcznik Literacki, Warszawa-Lwów,1927-1928. Oprac. Jadwiga Czachowska.
12. Kultura, Warszawa 1907-1909. Oprac. Alina Radkowska.
13. Kultura Robotnicza oraz Nowa Kultura, Warszawa 1922-1923; 1923-1924. Oprac. Elżbieta Sawicka i Roman Loth.
14. Młodość, Warszawa 1905-1906. Oprac. Alina Radkowska.
15. Czas, Warszawa 1914.
16. Tygodnik Wileński, 1815-1822. Oprac. Ksenia Kostenicz i Zofia Makowiecka.
17. Gabriela Zapolska, Monografia bibliograficzna. Oprac.Jadwiga Czachowska, W druku.
18. Władysław Broniewski, Monografia bibliograficzna. Oprac. Feliksa Lichodziejewska.
19. Kurier Lwowski, 1891-1906. Oprac. Izabela Kleszczowa.
20. Żagary, Wilno 1931-1934. Oprac. Adam Czachowski.
21. Życie, Warszawa 1887-1891. Oprac. J.Ratyńska.
22. Świat; Kraków 1888-1895. Oprac. W.Mucówna i A.Zasadowa.
23. Trybuna, Kraków 1906-1907. Oprac. Alina Radkowska.
24. Tygodnik Powszechny, Warszawa 1890-1891.
25. Panteon, Paryż 1907. Oprac. Jadwiga Kaczyńska.
26. Piony, Wilno 1932. Oprac. Adam Czachowski.

27. Odrodzenie, Warszawa 1906. Oprac. Alina Radkowska.
28. Nowy Przegląd Literatury i Sztuki, Warszawa 1920- - 1921.
Oprac. Elżbieta Sawicka.
29. Widnokrąg, Warszawa 1913-1915. Oprac. Alina Radkowska.
30. Ugory, Warszawa 1935.
31. Wiadomości Literackie, Warszawa 1934-1939. Oprac. Adam Czachowski.
32. Trybuna oraz kontynuacje: Młot, Wolna Trybuna, Nasza Sprawa, Wolny Głos, Praca, Nasze Drogi, Warszawa 1910-1911.
Oprac. Alina Radkowska.
33. Tryby, Lwów 1931. Oprac. Jadwiga Czachowska.
34. Skamander, Warszawa 1920-1928; 1935-1939. Oprac. Janusz Stradecki.
35. Prawda, Warszawa 1881-1915. Oprac. Zespół pod kier. Jadwigi Czachowskiej.
36. Rzesza, Wilno 1907. Oprac. Jerzy Kądziała.

9. KONFERENCJA POŚWIĘCONA TEORII PROCESU HISTORYCZNEGO W LITERATURZE I SZTUCE

Na odbytej w dniach 24-26 maja 1965 r. w Warszawie konferencji poświęconej teorii procesu historycznego w literaturze i sztuce wygłoszono następujące referaty:

- Prof. dr Kazimierz Wyka: Otwarcie obrad
- Janusz Sławiński: Synchronia i diachronia w procesie historycznoliterackim
- Michał Głowiński: Gatunek literacki i problemy poetyki historycznej
- Aleksandra Okopień-Sławińska: Rola konwencji w procesie historycznoliterackim
- Maria Janion: Światopogląd polskiego romantyzmu
- Henryk Markiewicz: Dialektyka pozytywizmu polskiego
- Piotr Skubiszewski: Rola źródeł w historii sztuki
- Aleksander Jackiewicz: Proces literacki a film
- Michał Bristiger: Zagadnienie genezy form muzycznych (na przykładzie form wariacyjnych Renesansu).